

ONGEMOTIVEERDE LEERLINGEN ZIJN OOK GEMOTIVEERD

Leerlingen zijn wel degelijk gemotiveerd, maar anders dan we zouden willen. Als je iets in een klas wilt veranderen, zal je eerst zelf een pro-actieve houding moeten aannemen.

door Ivo Mijland

Wat leuk dat je besloten hebt dit artikel te gaan lezen. Iets heeft je geprikkeld om die inzet te plegen. De reden voor die keuze is niet zo ingewikkeld: je dacht dat lezen naast je inzet (tijd) ook een opbrengst (inspiratie) zou geven. Het is aan mij als schrijver, om ervoor te zorgen dat het vervolg van dit artikel bewijst dat jouw keuze verstandig was. Want als je na tien regels je motivatie verliest bij gebrek aan positieve prikkels, kan het zo maar zijn dat dit de laatste zin is die je leest. Kan het zo maar zijn dat je terwijl ik deze zin schrijf, inmiddels bezig bent met het inruimen van de vaatwasser.

Motivatie is namelijk een voortdurend proces van prikkelen en geprikkeld worden. Dat is precies de zoektocht die je als

Achter elke demotivatie gaat motivatie schuil

leraar dagelijks moet maken. Hoe kan ik ervoor zorgen dat leerlingen ervoor kiezen gemotiveerd te zijn? Wat moet ik geven, om motivatie te ontvangen? In dit artikel verken ik de wereld van het meest gemotiveerde volkje ter wereld: de puber!

Luizenbaan

Leerlingen zijn niet meer gemotiveerd. Vroeger deden ze nog netjes wat de meester vroeg. Ze hangen maar wat in de banken. De leerling van de 21^e eeuw is kritischer dan ooit. Het levert veel leraren regelmatig kopzorgen op. Ondanks de beste intenties, stevige inspanningen, bakken aan creativiteit en kilo's aan geduld valt het zo nu en dan niet

mee om met pubers aan het werk te gaan.

De verjaardagspraat van onderwijsonderschatters maakt het niet makkelijker. Met gemak wordt geroepen dat het een luizenbaan is met meer vakantiedagen dan werkuren. En als je dan verzucht dat het soms niet meevalt met een klas met dertig pubers, loop je het risico op hoongelach. De niet-onderwijs-fuif-bezoeker roept dan verstaanbaar voor alle andere fuivers, met een borrel in de hand, liefst staand: '26 lesuren in de week! En dat noemen ze dan een werkweek!' De andere fuivers klappen hun handen stuk en schenken de glazen nog eens vol...

Het tij keren

Het is een gegeven dat leerlingen kritischer zijn dan ooit. Die kritische houding komt voort uit decennia aan onnavolgbare vooruitgang. Toch zijn pubers misschien wel gemotiveerder dan ooit te voren. Dat het er niet altijd zo uit ziet, heeft met veel meer te maken dan alleen met een verslechterde werkhouding. Wellicht is de afname van motivatie op school wel de prijs die we betalen voor de enorme maatschappelijke ontwikkeling die we door-gemaakt hebben met dank aan een gemotiveerd volk. In nog geen 100 jaar hebben we met al onze motivatie een onnavolgbare sprong voorwaarts gemaakt. Die sprong is zo groot, dat leraren soms de snelheid van de leerlingen niet kunnen bijbenen. Die snelheid is niet zozeer goed of fout, maar is!

Leerlingen van nu bevinden zich in een flitsende omgeving, waar motivatie in hoge mate aanwezig is. Geloof je me niet? Pak dan een leerling zijn smartphone eens af, of zijn internettoegang, of blokkeer zijn Twitter- of Facebook-account. Je zult zien hoe gemotiveerd leerlingen zijn om dit 'onmisbare' technologische aspect uit hun leven zo snel mogelijk terug te verdienen.

Hij bleek meer **GEMOTIVEERD** voor **SLOPEN** dan voor **BOUWEN**....

GOEIE EXTERNE
PRIKKEL. Meneer!!!

cartoon

door Leen Baars

Leen Baars

Alles wat we doen of laten komt voort uit een beweegreden (of stastilreden)! Motivatie is dus ook: een sigaret roken, een goed boek lezen, een uurtje hardlopen, een wandeling maken en een leraar boos maken. Laat dat je uitgangspunt zijn bij het kijken naar ongemotiveerde leerlingen: ze zijn juist wel gemotiveerd. Alleen niet voor datgene waarvan jij hoopt dat ze het zijn. En als je dat wilt veranderen, kun je het beste kijken wat je zelf kunt doen om het tij te keren. Spreek leerlingen niet alleen aan op hun demotivatie, maar ook (en vooral) op hun motivatie elders in hun leven.

Definitie 1

Motivatie is de prikkel die mensen ertoe beweegt iets te doen (of te laten) vanuit de gedachte er iets positiefs aan over te houden.

Motiveren stamt af van het Engelse to move, in beweging komen. Om in beweging te komen is brandstof nodig. Deze brandstof kan ons aanslingeren tot gedrag. Vanuit dat perspectief zou je kunnen zeggen dat een hangende puber die zijn huiswerk niet maakt, ongemotiveerd is. Dat is helaas, of gelukkig, een te eenvoudige weergave van deze leerling.

De leerling begeeft zich in een complex netwerk van relaties, waar voortdurend inspanning gevraagd wordt vanuit allerlei bronnen. Doe dit, laat dat. Niet alleen op school, ook thuis, op de verenging, op de sportclub, in de kerk, in het schoolorkest, bij de scouting... Overall wordt om beweging en inzet gevraagd. Je zou zelfs kunnen beweren dat niets doen ook een vorm van beweging is. Een vorm van motivatie dus.

Het zou de leerling enorm helpen als je uitgangspunt in de ontmoeting met de ongemotiveerde leerling is dat deze leerling ergens anders zeer gemotiveerd kan zijn en sowieso steeds in beweging (to move) is en dus een gemotiveerd mens is. Hij doet namelijk datgene wat hem de meeste positieve opbrengst oplevert. Althans, waarvan hij is gaan geloven dat dat de meeste opbrengst geeft.

Het is een meer dan aannemelijke gedachte, dat mensen doen wat ze doen, omdat ze denken dat het het beste

MOTIVATIE, EEN AFKORTING MET BETEKENIS!

MEERZIJDIG PARTIIDIG = iedereen is van betekenis, sta aan de kant van alle leerlingen, collega's en van jezelf

ONTMOETING = iedereen verdient het om gezien te worden als individu in een netwerk van relaties

TOEKOMST = richt het vizier op waar je naartoe wilt, niet op waar je last van had

INVLOED = laat leerlingen invloed en medezeggenschap ervaren, hoe meer invloed, hoe hoger de motivatie

VEILIGHEID = werk aan een leer- en leefklimaat waarin niemand zich zorgen hoeft te maken over zijn veiligheid binnen het systeem

AUTONOMIE = heb er vertrouwen in dat elke leerling zijn eigen keuzes verantwoord kan maken

TROTS = zorg dat iedereen trots mag, kan en durft te zijn op zichzelf en op de anderen

INTERESSE = toon interesse in de leefwereld van je leerlingen

ERKENNING = geef erkenning voor inzet, maar ook voor onrecht

alternatief is. Dit kan tot zeer complexe variaties leiden, die soms generaties terug te voeren zijn. Een leerling kan voor het hoogst haalbare cijfer gaan, want zo doen 'De Van Gervens' dat. Maar een leerling kan ook met een matige werkhouding voor zesjes gaan, want 'Een Hendriks' slooft zich niet uit.

Alles is motivatie. Iedereen is gemotiveerd. Accepteer dus dat leerlingen sowieso gemotiveerd zijn. Alfred Adler (1897) zei al dat elk individu een doel nastreeft, waarbij steeds een onbewuste keuze gemaakt wordt tussen eigenbelang of gemeenschapsbelang. Het nastreven van een doel is de intrinsieke motivatie die elk individu bezighoudt. Het denken van Adler legt haarfijn uit hoe moeilijk het is om (de)motivatie te doorgronden. We snappen namelijk zelf nauwelijks de drijfveren van de botsing van belangen en zijn daardoor niet eenvoudig in staat om de motivatie te veranderen. Wat helpt, is dat we als individu een omgeving treffen die rekening houdt met de intrinsieke motivatie. Daarover gaat definitie 2.

Definitie 2

Motivatie is het geheel van externe factoren die mensen prikkelt om iets te doen of te laten

Alleen accepteren dat elke leerling in wezen gemotiveerd is, is niet voldoende. We vergeten namelijk ook nog al eens, dat mensen op verschillende manieren geprikkeld worden. De een heeft gezelligheid nodig, de andere rust, weer een ander heeft behoefte aan duidelijke opdrachten, gedetailleerd omschreven, terwijl er ook leerlingen in de klas zitten die het beste leren als ze 'hun gang mogen gaan'. Dat betekent dat een leraar zich moet realiseren dat iets wat motiverend werkt voor een leerling, door een andere leerling als belemmerend ervaren kan worden.

In de leeromgeving zijn er veel prikkels die motivatie kunnen aanwakkeren. Daar zijn vele modellen over gepubliceerd, maar de kern van elk model is steeds weer: ben ik betekenisvol in relatie tot de anderen? Heeft het zin dat ik hier ben? Kan ik een bijdrage leveren aan het proces? Kan ik zijn wie ik ben en is de ander wie hij werkelijk is. De Franse filosoof Emmanuel Levinas vatte dit krachtig samen: ik word ik in het aangezicht van de ander. Professor Luc Stevens spreekt van Relatie, autonomie en competenties.

Je eigen cirkel van invloed

Om mensen te motiveren moet je dus voortdurend op zoek gaan naar een manier waarop je leerlingen extern prikkelt om intern de gewenste besluiten te nemen. De definities geven aan dat je daarvoor meer bij jezelf moet zijn als bij de pukkelige puber. Je zult invloed moeten zaaien, om motivatie te kunnen oogsten.

Stephen Covey noemt dat kijken vanuit de 'cirkel van invloed' in plaats vanuit de 'cirkel van betrokkenheid'. In die laatste cirkel reageer je op de ander, zegt wat de ander moet doen. Hoewel dat soms kan helpen, loop je het risico dat de leerling je (goed bedoelde) bemoeïging naast zich neerlegt of dat de leerling slechts tijdelijk ander gedrag laat

MOTIVEREN IN ZEVEN STAPPEN:

- 1 Zorg voor een veilige leeromgeving
- 2 Zorg dat je in alles enthousiasme uitstraalt
- 3 Verbind je met de interessewereld van je leerlingen
- 4 Steek energie in je lesvoorbereiding
- 5 Geef leerlingen invloed
- 6 Reflecteer op wat je doet
- 7 Wees nieuwsgierig

zien. Veel zinvoller is het om vanuit de 'cirkel van invloed' te kijken. Covey noemt dat pro-actief handelen. Je kijkt daarbij niet naar de gedemotiveerde leerling, maar vraagt je af: wat kan ik zelf doen?

Als je een gemotiveerde leerling wilt zien, pak hem dan zijn smartphone af

Groot voordeel van deze aanpak is dat je alle invloed in eigen hand houdt. Niet de leerling gaat veranderen, maar je gaat zelf veranderen in de hoop dat de leerling ook in de 'cirkel van invloed' stapt. Hoe meer je vanuit die cirkel opereert, hoe groter je invloed wordt, hoe succesvoller de aanpak zal zijn. Met vallen en opstaan. Maar een bekend Chinees gezegde vertelt: wie een keer vaker opstaat dan dat hij valt, die slaagt!

Ivo Mijland is trainer/coach en heeft een praktijk voor contextuele therapie. Onlangs verscheen zijn twaalfde boek 'De Motivatiwaaier'. Op pagina 4 vind u een speciale lezersactie voor dit nieuwe boek.